

Vrč Vače (5): Kdo je naredil slikopisno pisavo Vrča Vače

Slavje zadnjih treh dni v Vačah

Za nami so štirje dnevi ritualov, opisanih s slikopisno pisavo na Vrču Vače. Rituali so trajali sedem dni. Štirim zemeljskim namreč sledijo trije duhovni, ki jih je zaznamovalo tudi slavje velikega patriarha Enetije.

Oglejmo si kraj dogajanja obredij. Izvajala so se predvsem na 670 metrov visokem griču Slemšek, ki je s planotama Zgornja in Spodnja Krona obkrožen s še danes vidnim obzidjem starokeltskega gradišča. Na Zgornji in Spodnji Kroni so našli tudi nekaj ostankov zgradb, tudi kovačnice. Starokeltskemu gradišču elitnikov je Slemšek s planotama omogočal zavetje. Dostop je bil namreč lažje ubranljiv in za napadalca težak. Grič Slemšek (beri »šlem«) je v takrat vojaško burnih časih služil kot dodatno varovalo – ŠLEM, saj je bila naselbina zaradi kotanje praktično nevidna, obenem je bila težko dostopna, sleme nudi pregled nad kotanjo, obdano z gorami okrog nje. Slemšek je tudi dejansko naravno geološko središče Slovenije, tudi uradni GEOS center je tik pod njim.

Na vrhu Slemšek je dolgo časa kraljeval najmanj en velikanski hrast, pod katerim je bila kamnita miza s knežjimi stebriči. Ob cesti, ki vodi do vrha »Šlema«, so keltski vladarji pokopavali mrtve in tu so našli večino poznanih ostankov takratne veličastne kulture v Vačah. Grobni pridatki starokeltske kulture, kot so čelade, sulice, kratki meči, ogrlice, pasne sponse, fibule, zapestnice, nanožnice, vrči, kotlički ..., so večinoma po muzejih zunaj Slovenije, predvsem jih je veliko na Dunaju, v Berlinu in ZDA. Nekaj drobtinic ima tudi Narodni muzej Slove-

Vrč Vače je vojvodova skica, ki jo je spreten obrtnik z bočkanjem vtiskal v bronasto pločevino in izdelal sveti vrč.

nije, tudi izjemno pomemben Vrč Vače, a kaže, da ne poseduje niti replik, javnost pa niti dobrih preglednih slik odnesenih grobnih pridatkov, raztrošenih po muzejih sveta.

S četrtnim dnevom se zaključijo obredje na zemeljski ravni. Sledijo mu trije dnevi na duhovni ravni; dva sta prikazana prek simbolov živali na spodnjem tretjem pasu Vrča Vače, zaključni dan pa je sam

ročaj Vrča, na koncu katerega sta simbolna zavihka z upodobitvijo račk.

Glas o tem, da je izbran novi vojvoda in da je stari mečevalec s Klenika ohranil naslov prvega bojvoda, se je hitro širil po deželah takratne Enetije. Spodbujeni v veselje so prebivalci gradišča in tudi širne okolice še bolj skrbno krasili okenske police, balkone, ute s cvetjem, se veselili s petjem in plesom. Novi vojvoda pa je bil zaskrbljen, bil je namreč nekako na pol poti v dejanskega vojvodo. Skrb pa je bila globlja ...

PETI DAN

Novi vojvoda je težko postal kandidat za vojvodo, težko je postal prvi knez (med najverjetneje enajstimi, glej pasno

KRAJ RITUALOV VRČA VAČE SLEMŠKO, ZGORNJA, SPODNJA KRONA

HRIB Slemško (ŠLEM) in KRONI z računalniško dodanim obzidjem keltskega gradišča nad Klenikom v Vačah, planoti sta izza slemena.

NANOŽNICA - stlačena vzmetna „zapestnica“ najdena v grobu Vojščaka v Vačah, poleg 34,5 cm dolgega kačastega trupa je njen zaključek; desno: poskus rekonstrukcije dogajanja pod HRASTOM, tudi trojna posodica za pitje je bila najdena v Vačah

Avtor idej za ilustracije © Vladislav Stres

spono Stična), tudi ustoličenje je bilo vse prej kot lahko. Vsak dan se je zato zbujal med prvimi, tudi kar nekaj noči je prekinjal zasanjan v svoj nov položaj, ki se mu je obetal. Zato je podrobneje obnovil povedi o Eneju, svetem drevesu, sveti košuti in svetem kozorogu in kako se jima uresniči srčna želja, da postaneta »zlata«. Vsak večer je po ritualu večerne zarje, sprožanja »kresne noči« in zahvale drevesom posebej pozorno poslušal starega vojvodo, ko je vsem knezom, ki so prišli naokrog, pripovedoval zgodbe prednikov, pa tudi kakšno uganko jim je zastavil.

Petega dne je vstal še pred zoro in se v mraku odpravil do svetega drevesa, mogočnega hrasta na griču nad Klenikom. Tam se je usedel za kamnito mizo na knežji stebrič in na mizo položil pergament ter pripomočke za pisanje. Moral je narediti prvi vladarski pečatnik. S sabo je v torbi nosil še nanožnico – upodobljen simbol trupa kače, torej zaveze naravi. Upal je, da jo bo izbrani prvi vojščak sprejel tudi kot zavezo njemu. S seboj je imel še nekaj dodatkov za zaključek vzmetne nanožnice, tako da bo Klenik kar sam izbral ali glavo psa ali kače ali dvojnega obraza človeka. Vsak ima lahko strašen in očetovsko prijazen obraz in takega bo imel tudi hrust, če ga izbere. Prvega mečevalca bo namreč vzela s seboj v svojo rodno deželo –

Dva obraza iz gomile pri Šmarjeti na Dolenjskem

ravi. Upal je, da jo bo izbrani prvi vojščak sprejel tudi kot zavezo njemu. S seboj je imel še nekaj dodatkov za zaključek vzmetne nanožnice, tako da bo Klenik kar sam izbral ali glavo psa ali kače ali dvojnega obraza človeka. Vsak ima lahko strašen in očetovsko prijazen obraz in takega bo imel tudi hrust, če ga izbere. Prvega mečevalca bo namreč vzela s seboj v svojo rodno deželo –

Starški pes, "Kerbeer" na Veru Vače, 5. st. p.n.št., NMS

Kako umirajo knazi, sporna spona Stična, 6. - 5. st. p.n.št., muzej Berlin, kat. št. UE 6

Pes kot varuh prehoda, Mozaik iz Pompejev, hiša Vecti, Muzej Neapelj

Kudurru (sumerski mejni kamen), 3.200 p.n.št., Muzej London, Anglija

Keltska fibula, 250 - 200 p.n.št., Braganca, muzej London, Anglija

Iskanje odgovora prave prihodnje civilizacijske poti, PAN in APOLONI, 600 - 550 p.n.št., Arheološki muzej Bolonja, Italija

Pes Kerbeer, Heldenplatz, Hofburg muzej cesarja Franca Jožefa

Oglej. Bil je v najtežjem položaju doslej. Po glavi mu je rojilo vprašanje, kako naj naredi svojo prvo vladarsko skico, ki jo bo spreten obrtnik z bočkanjem (graviranjem) nato vtiskal v bronasto pločevino in izdelal sveti vrč. Duhovno oblast namreč dobi šele sedmi dan, ko ga bo uporabil.

Nato so misli odplavale drugam. Da je bil verjetno izbran, ker se vladarska moč začasno seli na sever Italskega škornja, saj so Romi (danes jih imenujemo Rimljani) prodrli že do Bologne, zavezniška Trakija je bila že skoraj povsem pregažena. Plenilci, brezkompromisni in zvijačni, z vojnami proti manj številnim in slabše oboroženim, s hujskanjem, podivjanostjo in vojnim plenom povezani v horde, so se navzven kazali kot kulturni in olikani ljudje. Lepo oblečeni – na videz prijazni volkovi. Še najbolj so bili uspešni, ko so za svoje cilje pridobili domače »trojanske konje« in izdajalce ...

Nato se je spomnil knezov patriarhata in jih na namišljeno drevo nihal enega za drugim, sam pa je predstavljal vrh. Dajati bo moral smernice razvoja civilizacije, ki jo vodi.

Toda širjenja idej prek simbolov še ni bil več. Že se je začelo svitati in kot naročeno prideta do njega beli pater in »upo-

kojeni« stari vojvoda. Skupaj odprejo ritual jutranje zarje. Vojvoda razpre roke, obrnjen proti vstajajočemu Soncu, in reče: »Naj drevo se v meni prebudi, do najgloblje biti.« Nato se obrne proti drevesu in reče: »Brat si mi po svetlobi.«

Naši predniki so častili sonce, ki so ga imeli za očeta, in vodo, ki so jo imeli za mater. Menili so, da je SVETLOBA »SVETLA za OBA«, tako za tistega, ki jo oddaja, kot za tistega, kateremu pade v oko. Menili so, da je Sonce neba povezano z drugimi Sonci, da je vsak kot MA, da si tudi TI kot MA, MA/TI ...

OBREDNI BOKAL

Vsi trije prvi možje Enetije nato gredo do mize, kjer je že bil obredni bokal poln medene grozdne pijače z dodatkom zelišč. Bokal je bil narejen iz treh med seboj povezanih čaš, tekočina v njem se pretaka iz ene v drugo. Zato najprej izmenjuje samo srebajo, vsak čisto majhen požirek, da se tekočina ne razlije, nato pa takšna previdnost ni bila več potrebna. Odžejali so se. Bili so trojstvo: preteklosti (ostareli »upokojeni« vojvoda), verskih obredij (beli pater) in vodenja v prihodnost (novi vojvoda).

Stari vojvoda ga nagovori: »Glej, naš častiljivi vojvoda, gre za zvijačo, ki ni ne

prva niti edina. Ne beli si glave, večina je že narisane, saj sem bil na položaju do konca tretjega dne obredij,« in mu da izrisane podobe ritualov na ravni nekoga, ki je več vladarskih sporočil. Izrisano je bilo namreč enostavno, jasno, razumljivo, bistveno. Beli pater pa s seboj prinese izrisan prizor z velikanskim psom in vojvodo spomni na obredje kuhanja. On namreč vodi množične verske rituale. Skupaj so se smejali in še malce poklepali, nato pa vojvoda v ozadju vidi Klenika. Oblečen je bil v oklep z mogočno čelado s konjsko grivo ter repom na glavi. Stal je na spoštljivi razdalji. Strežniki takrat umaknejo izpraznjen bokal in prinesejo štiri čaše.

Vojvoda vstane in pospremi vojščaka do mize, kjer mu pokažejo nedokončano risbo, ki bo kasneje krasila njegov vrč. Rokujeta se in izrečeta besede zaveze. Svojemu klenemu bojevniku izkaže spoštovanje ter mu izroči nanožnico, prefinjen vladarski okras iz 0,7 mm debele bronaste pločevine, ki z upodobitvijo kačjega trupa z zaključkom najverjetneje dvojne glave (zaključek je izgubljen) doseže dolžino 36 cm. Kačji trup je v repu širok okoli 4, na sredini 10, na zaključku 5 mm. Originalna je le za tretjino presegala notranji krog, današnja v NMS pa za polovico. Izdelana je bila iz dveh delov in zaključka. In prvi vojščak Klenik že snema staro zavezo in si na nogo nadene novo. Nanožnica je »ouroboros« poslanstva prve obrambne črte varuhov kulture in predvsem staroselcev Keltov/Enetov.

SIMBOLIKA PSA IN KAPE

Simbol psa pod imenom Anubis poznamo iz egipčanske mitologije. Na Vrču Vače pa je upodobljen strašni pes Kerber, varuh zakonitosti narave, ki slábo tako ali drugače prebavi in ostanek, dobro, ponovno rojeva. Narava je tista, ki ustvarja, od katere smo odvisni in katere del smo (glej vitice vinske trte, ki prehajajo v simbol ptiča). Pes ima v ustih člo-

veško nogo, ki se zaključuje s kopitom jelenjadi. Torej sodi tako človeku kot živalim na sploh. Pasna spona s Stične govori, da so bili varuhi vrat v onostranstvo knezom prijazni. Umirajoči knez »psu« namreč seže do srca. Psa pred vhodom v cesarske prostore avstroogrškega cesarja pa sta povsem podobna tistim na vrču/situli Certosa. Strašna, divja in krvooločna. Situla Certosa je bila najdena v Bologni in kaže poraz Pana, oboževalca naravnih zakonitosti, in zmago Apolona, ki za vse težave obtoži preteklost in starodavne sumerske ... vladarje. Pridobi ljudstvo in imperij Etrurije pade.

Pomen vojvod lahko proučujemo skozi primerjave kap, ki so jih nosili. Daleč nazaj je bila le-ta povsem zravnana »Ozirisova krona«. Hetitska (pa tudi en knez na pasni sponi iz Stične) ima poleg krone še simbolna rogova, kar pomeni, da ob izjemnem celovitem znanju, tudi magijskem, to znanje lahko ude-

janja s hipnotično ... močjo. A s prodromom babilonske-kretske-mikenske-špartanske kulture je ta kapa vodij prosumerške kulture vse bolj poklapana, vojvode pa vse bolj brez moči. Keltski Sončni voz kaže dva vojvodi, ob vsakem kolesu po enega, v izvajanju rituala jutranje zarje in večerne zarje. Njuna zožena kapa pomeni, da etnija težko obdrži napade konkurenčnih civilizacij. Okoli 5. stoletja pr. n. št. pa je kapa enetskih vodij že zelo poklapana, saj se njih civilizacija umika in je kasneje pristala v položaju današnjih škrtov. Na vozu čaščenja sonca na sredini vidimo velikanski kotel, ki ga velikan Enej dviguje nad glavo, tako kot Prometej večni ogenj. Kotel je podoben kotlu na Vrču Vače, samo da je bistveno večji. Enej, vojvode, knezi so v bistvu padli angeli.

Enetska kultura naj bi izginila, pa je vseeno tiho prisotna vsepovsod in neverjetno trdoživa (palčki, škrti, gnomi, vilinci ...). Sledilci babilonskih kultov jo obsedeni od »prave poti« še vedno strastno preganjajo, preganjani pa so v položaju »padlih angelov«. Vladislav Stres

(Več o raziskavah Vladislava Stresa na spletni povezavi: bit.ly/2XJQ5Bd)

Prihodnjič: Zlatorog in šesti dan ritualov na Vrču Vače

Razmišljaj je, da so Rimljani prodrli že do Bologne, zavezniška Trakija pa je bila že skoraj povsem pregažena.